

Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Profilleri ve Yenilikçiliğin Önündeki Engellerin İncelenmesi

Investigating the Individual Innovativeness Profiles and Barriers to Innovativeness in Undergraduate Nursing Students

NURCAN ERTUĞ*
HAYDAR KAYA**

Geliş Tarihi: 25.10.2016, Kabul Tarihi: 12.07.2017

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ile yenilikçiliğin önündeki engelleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışmaya, Ankara'da iki üniversitede öğrenim gören 277 hemşirelik öğrencisi katılmıştır. Verilerin toplanmasında sosyodemografik veri toplama aracı, 20 maddelik bireysel yenilikçilik ölçeği ve 40 maddeli ve üç alt boyuta sahip olan yenilikçiliğin önündeki engeller anketinden yararlanılmıştır. İstatistiksel değerlendirmede ortalama, t-testi ve One-way ANOVA analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik puan ortalaması 63.92 ± 10.061 'dir. Bu puana dayalı olarak öğrenciler "düşük düzeyde yenilikçi" olarak değerlendirilmiştir. Yenilikçilik kategorileri açısından incelendiğinde ise öğrenciler "sorgulayıcı" kategorisinde yer almıştır. Kız öğrencilerin bireysel yenilikçilik puanları (64.36 ± 9.911) erkek öğrencilerinkinden (60.59 ± 10.728) yüksek bulunmuştur. Öğrencilere göre yenilikçiliğin önündeki en yüksek öncelikli engel "Yabancı dil yetersizliği nedeniyle güncel bilgiye etkili bir şekilde ulaşamaması"dır. Yenilikçiliğin önündeki yüksek öncelikli engellerin çoğunlukla kurumsal kategoride yer aldığı bulunmuştur.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik düzeyi düşük bulunmuştur. Hemşirelik eğitimi verilen kurumlarda eğitim içeriğinin öğrencilerin yenilikçilik profilini artırıcı yönde gözden geçirilmesi ve bu konuda etkinlikler düzenlenmesi önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Bireysel yenilikçilik; hemşirelik öğrencileri; yenilikçiliğin önündeki engeller.

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to determine individual innovativeness profiles and the barriers to innovativeness in nursing students.

Method: A total of 277 nursing students studying at two universities in Ankara, Turkey participated in this descriptive study. The data were collected using a socio-demographic data collection tool, the twenty-item Individual Innovativeness Scale, and the Barriers to Innovativeness questionnaire consisting of three dimensions and forty items. Data were evaluated using mean, t-test and One-way ANOVA analyses.

Findings: The mean individual innovativeness score was 63.92 ± 10.061 . Based on this score, students had "a low level of individual innovativeness". Taking the innovativeness categories into account, students were included in the "early majority" category. The individual innovativeness scores of female students (64.36 ± 9.911) were higher than male students (60.59 ± 10.728). According to the students, the greatest barrier to innovativeness was "being unable to access information in an efficient way due to the lack of a foreign language". The majority of the greatest barriers to innovativeness were found in the institutional category.

Conclusion: The innovativeness profile level of nursing students was low. It is recommended that nursing faculties revise the educational content in nursing schools in order to increase the students' innovativeness profiles, and more activities should be designed for this goal.

Keywords: Individual innovativeness; nursing students; barriers to innovativeness.

* N Ertuğ, Yrd. Doç. Dr.
Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Ankara
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Nurcan Ertuğ, Yrd. Doç. Dr.
Mevlana Bulvarı (Konya Yolu) No: 86-88, 06520 Balgat / Ankara
Tel.: 0 312 204 44 50 Faks: 0 312 204 44 38
e-posta: ertugnurcan@gmail.com

** H Kaya, Uzman Hemşire
Lösante Çocuk ve Yetişkin Hastanesi, Ankara

Son yıllarda teknolojik ve bilimsel gelişmelere bağlı olarak sağlık bakım uygulamaları da değişmektedir. Ortalama ömrün uzaması, sağlık sorunlarının ve kronik hastalıkların artması, bununla birlikte hastalıkların tanı, tedavi yöntemleri ve bakım hizmetlerinin gelişmesi sağlık çalışanlarının da kendilerini yenileme ve yeniliğe uyum sağlama gereksinimini ortaya çıkarmaktadır.^[1,2]

Yenilik yeni ve değerli olan bir düşünce ya da bilgiyi, doğru yer ve zamanda somutlaştırarak, topluma yararlı ürün ya da süreç dönüştürmektir.^[3] İnovasyon ise Latince bir kelime olup, “innovare” kökünden türemiştir ve yeni, farklı bir ürün ya da düşünce üretmek anlamına gelmektedir.^[4] Türk Dil Kurumu ise inovasyonu yenileşim olarak tanımlamıştır.^[5] Bireylerin gereksinimleri sonucunda ortaya çıkan ürün ve hizmetlerin sunulmasını içeren inovasyon kavramı, gereksinimlerin hızlı ve iyi şekilde sunulmasını sağlar.^[6]

Uluslararası Hemşireler Konseyi'nin (ICN) 2009 yılındaki teması inovasyon üzerinedir. Hemşirelik hizmetlerinde kalitenin artırılması, uygun bakım modellerinin oluşturulması ve sürdürülmesinde inovasyon önemli yer tutar. ICN, hemşirelik hizmetlerinin temeli olan “bakım” kavramının önemini vurgulanması ve etkin olması ile mesleki gelişme sağlanacağı, bunu yapabilmek için de mevcut uygulamaları yenelemek yerine, hemşirelik eğitiminde yenilikçi düşünceye sahip hemşirelerin yetiştirilmesi, bilimsel bilgilere dayalı bakım hizmetleri sunulması ve yenilikçi düşünceye sahip olunması gerektiğini belirtmektedir.^[7]

Sağlıklı olmak temel insan haklarından biridir. Hemşireler sağlığın korunması, geliştirilmesi, tedavi, bakım ve rehabilitasyon süreçlerinde yer almaktadır. Bu nedenle hemşireler süreçlerle ilgili değişiklikleri, gelişmeleri ve yenilikleri takip ederek uyum sağlamak durumundadırlar.^[7]

Hemşirelik bakım hizmetinde gereksinimleri belirlemek ve bu gereksinimleri gidermek adına hemşirelerin yenilikçi düşünceye sahip bireyler olmaları, yeniliğe açık olmaları, yenilikçi yaklaşımlara karşı gelmemeleri, yenilikler düşünüp uygulamaları ve yenilikçi rolünü etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.^[2] Hemşirelerle yapılan bir çalışmada, hemşirelerin genellikle mevcut uygulamalar ya da geliştirilmiş yeniliği uygulama eğiliminde oldukları, yenilik yapma sürecinde ise yöneticilerini ve iş arkadaşlarını etkileme ve kabul ettirmeye çalıştıkları, risk ve tartışmalara girmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.^[8]

Yenilikçiliğin önemi ve farkındalığının artması, hem ülkemizde hem de dünyada hemşirelik alanında inovatif gelişmelerin artmasına olanak tanımıştır. Bu gelişmelerin en önemlilerinden birisi, Amerikan Hemşireler Birliği'nin (American Nurses Association=ANA) hemşirelik müfredatını yine gözden geçirmek için çalışmalar başlatmasıdır. Yenilikçi hemşirelerin yetiştirilebilmesi için hemşirelik eğitimi veren öğretim elemanlarının yeniliğe açık olmaları gerekmektedir.^[6,9] Kanıt

dayalı hemşirelik kavramının yaygınlaşması, akreditasyon, verilen teorik bilginin beceriye dönüşmesi için simülasyon maketlerinin kullanılması ve bakım hizmetinde standardizasyon sağlanmaya çalışılması gibi değişiklikler, hemşirelik alanında son yıllarda gelişmekte olan yenilikçi uygulamalardır.^[7,9] Bu değişimlerin hemşirelerin eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini arttırdığı ve buna bağlı olarak hemşirelik bakım hizmetlerindeki nitelikli insan gücü gereksinimini karşılamada etkili olduğu söylenebilir. Ülkemiz sağlık hizmetlerinde hemşirelerin bakım alanındaki bilgi ve becerilerini geliştirmek ve alandaki eğitimli bireylerin sayısını artırmak amacıyla planlı girişimler ve uygulamalar yapılmaktadır.^[10] Yenilikçi hemşirelerin yetişmesinin, hemşirelik eğitiminin yenilikçilik anlayışı çerçevesinde yürütülmesi ile olası olacağı düşünülmektedir. Literatürde yöneticiler^[11], öğretmenler^[12,13] ve öğretmen adaylarının^[14-16] bireysel yenilikçilik profilleri veya yenilikçiliğin önündeki engeller ile ilgili çalışmalar mevcuttur ancak bu konuda hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışma yenilikçilik profili ve engelleri konusunda hemşirelik öğrencileri ile yapılan ilk çalışma özelliği taşımaktadır.

Amaç

Araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ile yenilikçiliğin önündeki engelleri belirlemektir.

Yöntem

Bu tanımlayıcı çalışma 2015-2016 öğretim yılında Ankara'da biri devlete, diğeri bir vakfa ait olan iki üniversitede öğrenim gören hemşirelik bölümünün tüm öğrencileri ile yapılmıştır. Veri toplama aracı 368 öğrenciye dağıtılmıştır. Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayandığı için veri toplama araçlarının 277'si geri dönmüştür (yanıtlanma oranı: %75).

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyodemografik veri toplama aracı, ikinci bölümde “bireysel yenilikçilik ölçeği” (BYÖ) ve son bölümde “yenilikçiliğin önündeki engeller” (YÖE) anketi bulunmaktadır. Bu araçlara ait detaylar aşağıda yer almaktadır.

Sosyodemografik Veri Toplama Aracı

Bu araçta katılımcıların yaş, öğrenim yılı, genel not ortalaması (GNO), yenilikçilik ile ilgili seminer/konferansa katılma durumu, aile gelir düzeyi, en çok yaşanan yer, mezun olunan lise türü, anne veya babanın eğitim düzeyini içeren sorular bulunmaktadır.

Bireysel Yenilikçilik Ölçeği

Beşli likert tipindeki BYÖ, Hurt ve arkadaşları^[17] tarafından geliştirilmiş ve Kılıçer ve Odabaşı^[18] tarafından Türkçeye

uyarlanarak geçerlik-güvenirliği yapılmıştır. Orijinal ölçeğin ve Türkçeye uyarlanmış ölçeğin Cronbach alfa katsayısı sırasıyla 0.89 ve 0.82'dir. Çalışmamızdaki BYÖ'nün Cronbach alfa katsayısı ise 0.81 olup, güvenilirlik yönünden orijinal ve Türkçeye uyarlama çalışmasına benzer bulunmuştur. BYÖ değişime direnc, fikir önderliği, deneyime açıklık ve risk alma olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 14-94 arasında değişmektedir. Toplam puana göre öğrencilerin BYÖ kategorileri şu şekildedir: 80 üzeri yenilikçi, 69-80 öncü, 57-68 sorgulayıcı, 46-56 kuşkucu ve 46 altı gelenekçi.

Yenilikçilik puanına göre BYÖ puanı 68 üzerinde olanlar "yüksek düzeyde yenilikçi", 68-64 arasında olanlar "orta düzeyde yenilikçi" ve 64 altında olanlar ise "düşük düzeyde yenilikçi" olarak adlandırılmaktadır.

Yenilikçiliğin Önündeki Engeller Anketi

YÖE anketi Kılıçer ve Odabaşı^[15] tarafından geliştirilmiş ve geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmıştır. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.91'dir. Çalışmamızdaki YÖE'nin Cronbach alfa katsayısı ise 0.95 olup, güvenilirlik yönünden orijinal çalışmaya benzer bulunmuştur. Bireysel (10 madde), kurumsal (23 madde) ve toplumsal (7 madde) olmak üzere üç alt boyuttan oluşan 40 maddelik YÖE anketi beşli likert tipindedir.

Veri Toplama

Veriler, öğrencilere toplu olarak ulaşabilmek için öğretim elemanları ile iş birliği yapılarak ders bitiminden itibaren sınıf ortamında toplanmıştır. Anketler öğrencilere dağıtılmış ve doldurulana kadar beklenerek toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 21.0 kullanılarak yapılmıştır (IBM Corporation, Armonk, NY, USA). BYÖ ve YÖE anketi skorlarının belirlenmesinde ortalama ve standart sapmayı içeren tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir. Bağımsız değişkenlerin yenilikçiliğe etkilerinin belirlenmesinde t-testi ve ANOVA analizi kullanılmıştır. Bu çalışmada, BYÖ'nün Cronbach alfa değeri 0.818 ve YÖE'nin Cronbach alfa değeri ise 0.952 bulunmuştur. Buna göre her iki ölçek de bu araştırma örneklemini için yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapıldığı üniversitelerden birinin araştırma etik kurulundan (2014/348) ve araştırmanın yapıldığı kurumlardan yazılı onay alınmıştır. Öğrencilerden aydınlatılmış onam alınarak çalışmaya katılmadıkları takdirde araştırmacılarla olan ilişkilerinin olumsuz yönde etkilenmeyeceği ve anketlere isim

yazmalarının gerekmediği belirtilmiştir. Böylece öğrencilerin anketi baskı altında kalmadan rahat bir şekilde doldurmasını sağlanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 277 öğrencinin yaş ortalaması 20.45 ± 2.450 , %88.4'ü kadın ve %55.6'sı vakıf üniversitesinde öğrenim görmektedir (Tablo 1). Devlet ve vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyodemografik özellikleri benzerdir.

Tablo 1: Katılımcıları tanıttıcı özellikler

ÖĞRENCİLER	n	%
Yaş ortalaması 20.45 ± 2.450		
Kurum		
Devlet üniversitesi	123	44.4
Vakıf üniversitesi	154	55.6
Cinsiyet		
Kadın	245	88.4
Erkek	32	11.6
Sınıf		
Birinci	84	30.3
İkinci	73	26.4
Üçüncü	65	23.5
Dördüncü	55	19.8
Genel Not Ortalaması		
0.00-2.19	43	15.5
2.20-2.99	96	34.7
3.00-4.00	54	19.5
Bildirmeyen	84	30.3
Seminer/Konferansa Katılma		
Evet	87	31.4
Hayır	190	68.6
Aile Gelir Durumu		
1499 ve altı	43	15.5
1500-3499	167	60.3
3500 ve üzeri	67	24.2
En Fazla Yaşanılan Yer		
Köy-kasaba	21	7.6
İlçe	73	26.4
İl	183	66.1
Toplam	277	100

Tüm öğrencilerin alt boyutlara göre ve toplam bireysel yenilikçilik puanları Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin BYÖ puan ortalaması 63.92 ± 10.061 olarak bulunmuştur. Tablo 2, madde puan ortalaması yönünden incelendiğinde, en yüksek puanın (3.85) "deneyime açıklık", en düşük puanın (2.78) ise

“değişime direnç” alt boyutlarından alındığı görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Boyutlara Göre ve Toplam Bireysel Yenilikçilik Puan Ortalamaları ve Madde Ortalamaları

BOYUTLAR	n	Ort.	SD	Madde Ort.	Madde SD
Değişime direnç	277	22.23	5.795	2.78	0.724
Fikir önderliği	277	18.16	4.043	3.63	0.809
Deneyime açıklık	277	19.26	4.536	3.85	0.907
Risk alma	277	6.73	1.792	3.36	0.896
TOPLAM	277	63.92	10.061	3.19	0.503

Yenilikçilik kategorileri göz önüne alındığında öğrenciler sorgulayıcı kategorisinde yer almaktadır. Öğrencilerin BYÖ’den aldıkları ortalama puan, yenilikçilik düzeyi açısından incelendiğinde ise öğrenciler “düşük düzeyde yenilikçi” olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Bazı Değişkenlere Göre Yenilikçiliğin Önündeki Engeller Anketi Madde Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

DEĞİŞKENLER	n	Madde Ort.	SD	Test
Cinsiyet				
Kadın	223	3.53	0.596	t=2,331 p=0,021*
Erkek	30	3.26	0.548	
Genel Not Ortalaması				
Düşük ^a	43	3.36	0.572	F=4,356 p=0,014*
Orta ^b	95	3.65	0.522	
Yüksek ^c	53	3.48	0.583	
En Fazla Yaşanılan Yer				
Köy-kasaba ^a	21	3.147	0.462	F=6,605 p=0,002**
İlçe ^b	69	3.661	0.484	
İl ^c	163	3.474	0.633	

*p<0.05; **p<0.01

Öğrencilerin bağımsız değişkenleri ile BYÖ’den aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin cinsiyeti ile BYÖ’den aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (t=2.00, p<0.05). Erkek öğrenciler 60.59±10.728 puan almışken kız öğrenciler 64.36±9.911 puan almıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde öğrencilerin kurum, sınıf düzeyi, GNO, yenilikçilik ile ilgili seminer/konferansa katılma durumu, aile gelir düzeyi, en çok yaşanan yer, mezun olunan

lise türü, anne veya babanın eğitim düzeyi gibi bağımsız değişkenler ile BYÖ’den alınan puanlar arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 4. Yenilikçiliğin Önündeki Yüksek Öncelikli Engeller

MADDELER	Engel kategorisi	Ort.	SD
15 Yabancı dil yetersizliği nedeniyle güncel bilgiye etkili bir şekilde ulaşamaması	Bireysel	3.70	1.079
27 Sınavların veya ödevlerin yaratıcılığı destekler nitelikte olmaması	Kurumsal	3.68	1.011
39 Bireyin risk alamaması	Bireysel	3.65	0.931
10 Öğrenci değişim programlarının yetersizliği	Kurumsal	3.65	1.008
25 Yaratıcılığı destekleyici farklı derslerin olmaması	Kurumsal	3.64	1.013
21 Öğretim sürecinin üst düzey düşünme becerilerini geliştirememesi	Kurumsal	3.63	0.999
11 Eğitim kurumlarındaki teknolojik araçların sınırlılığı	Kurumsal	3.62	1.089
13 Kurum tarafından verilen teknik konularla ilgili desteğin yetersizliği	Kurumsal	3.61	1.002

Tablo 5. Yenilikçiliğin Önündeki Düşük Öncelikli Engeller

MADDELER	Engel kategorisi	Ort.	SD
17 Aile yapısının yenilikçiliği desteklememesi	Toplumsal	3.13	1.113
12 Bireyin sahip olduğu dini değerleri	Bireysel	3.16	1.176
37 Teknolojinin hızlı değişimi	Toplumsal	3.39	1.077
14 Ders içeriklerinin güncel konular barındırmaması	Kurumsal	3.40	1.111
28 Toplum tarafından kabul edilmeme korkusu	Bireysel	3.41	1.101
3 Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen projelerde öğrencilere görev verilmemesi	Kurumsal	3.43	1.011
2 Yeniliklerin maliyetinin yüksek olması	Bireysel	3.44	0.937
34 Öğretim elemanı değişim programlarının yetersizliği	Kurumsal	3.45	1.026

Öğrencilerin YÖE anketinden aldıkları puan ortalamaları değerlendirilmiş olup, toplam madde puan ortalaması 3.49±0.596 bulunmuştur. Bazı bağımsız değişkenlere göre yenilikçiliğin önündeki engeller anketi madde puan ortalamaları Tablo 3’te sunulmuştur. Kız öğrencilerin (3.53±0.596) YÖE anketi madde puan ortalaması, erkek öğrencilerinkinden (3.26±0.548) yüksek bulunmuştur (p<0.05). Yapılan varyans analizinde öğrencilerin GNO’su ile YÖE anketi puan ortalaması arasında fark bulunmuş olup, yapılan Bonferroni düzeltmesinde bu farklılığın notu düşük olan öğrencilerden kaynaklandığı belirlenmiştir (p<0.05). Buna göre notu düşük olan öğrenciler,

notu orta ve yüksek olan öğrencilerden daha az engel belirtmişlerdir. Son olarak öğrencilerin en çok yaşadığı yere ilişkin YÖE anketi madde puan ortalamaları arasında farklılık belirlenmiştir. Yapılan post-hoc analize göre bu farklılık en çok köy-kasabada yaşamış olan öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Bu öğrencilerin puan ortalaması diğerlerinden düşüktür ($p < 0.05$). Bu öğrenciler en fazla ilçe veya ilde yaşayan öğrencilerden yenilikçiliğe yönelik olarak daha az engel belirtmişlerdir. Yapılan istatistiksel analizlerde öğrencilerin kurum, sınıf düzeyi, yenilikçilik ile ilgili seminer/konferansa katılma durumu, aile gelir düzeyi, mezun olunan lise türü, anne veya babanın eğitim düzeyi gibi bağımsız değişkenler ile YÖE anketi madde puan ortalamaları arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerden elde edilen veriler doğrultusunda yenilikçiliğin önündeki yüksek öncelikli engeller ve kategorileri Tablo 4'te sunulmuştur. Öğrencilere göre bu engellerin ilki bireysel kategoridedir ve kendilerinin yabancı dil yetersizliği ile ilgilidir. İkinci sıradaki engel kurumsal olup öğrenciler sınavların veya ödevlerin yaratıcılığı destekler nitelikte olmadığını belirtmişlerdir. Üçüncü sıradaki engel bireysel kategoride yer almaktadır ve öğrenciler risk alamamayı bir engel olarak belirtmişlerdir. Tablo 4'te de görüldüğü üzere diğer öncelikli engellerin kurumsal olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yenilikçiliğin önündeki düşük öncelikli engelleri ve bunların kategorileri Tablo 5'te verilmiştir. Öğrencilere göre düşük öncelikli engellerin ilki aile yapısının yenilikçiliği desteklememesi olup, toplumsal kategoridedir. İkinci sıradaki engel bireysel olup, dini değerler ile ilgilidir. Öğrencilere göre üçüncü sıradaki engel ise teknolojinin hızlı değişimidir. Tablo 5 incelenecek olursa düşük öncelikli engellerin her üç kategoriye dağılmış olduğu görülmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engeller araştırılmıştır. Öğrencilerin BYÖ'den aldıkları puan ortalaması 63.92 ± 10.061 olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin BYÖ'nün alt boyutlarından aldıkları madde puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek puanın (3.85) "deneyime açıklık", en düşük puanın (2.78) ise "değişime direnç" alt boyutlarından alındığı görülmektedir. Bu bulgu Kılıçer^[19], Çuhadar ve arkadaşları^[16] ve Özgür'ün^[20] çalışmaları ile örtüşmektedir. Alt boyutlar yönünden öğrencilerin yenilikleri takip etme konusunda değişime açık oldukları ağır basmakla birlikte, bu değişimi fazla risk almadan gerçekleştirmek istediklerini söylemek olasıdır.

Öğrencilerin, literatüre benzer şekilde "sorgulayıcı" kategorisi altında yer aldığı belirlenmiştir.^[14,16,19,21] Dolayısıyla çalışma örneklemimizin, sorgulayıcıların genel özellikleri olan^[19] yeniliği benimseme konusunda ihtiyatlı davrandığı, risk alma

konusunda çok fazla istekli olmadığı ve yeni bir fikri benimsemeden önce büyük bir zamanı onun hakkında düşünmeyle geçirdiği söylenebilir.

Yenilikçilik düzeyi açısından incelendiğinde ise öğrenciler "düşük düzeyde yenilikçi" olarak değerlendirilmiştir. Literatürde öğrencilerle yapılan yenilikçilik çalışmaları incelendiğinde öğrencilerin yenilikçilik düzeyinin "düşük düzeyde yenilikçi" ve "orta düzeyde yenilikçi" arasında değiştiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin "düşük düzeyde yenilikçi" olduğu bildirilmiştir.^[14,21,22] Bu bulgu, çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Ancak, yapılan bazı çalışmalarda ise, öğrenciler "orta düzeyde yenilikçi" olarak bulunmuştur.^[16,19] Bu farklılıkların öğrencilerin bireysel özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin cinsiyetine göre BY puanı arasında farklılık bulunmuştur. Kız öğrencilerin puanı erkeklerin puanından daha yüksektir. Bu bulgumuz Gür-Erdoğan ve Zafer-Güneş'in^[23] çalışması ile paraleldir. Ancak literatür incelendiğinde cinsiyet ile ilgili çok farklı sonuçlara rastlanmaktadır. Örneğin, bir çalışmada erkek öğrencilerin puanı yüksek bulunurken^[24], birçok çalışmada cinsiyet yönünden herhangi bir farklılık bulunmamıştır.^[14,16,19,20,25] Çalışmamızda, kız öğrencilerin puanının yüksek olmasının bireysel özelliklerden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin kurum, sınıf düzeyi, GNO, yenilikçilik ile ilgili seminer/konferansa katılma durumu, aile gelir düzeyi, en çok yaşanan yer, mezun olunan lise türü, anne veya babanın eğitim düzeyi gibi bağımsız değişkenler ile BYÖ'den alınan puanlar arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Yapılan bazı çalışmalarda da, aile eğitim düzeyine göre BY puanlarında fark bulunmaması çalışmamız bulguları ile benzerlik göstermektedir.^[19,20] Ancak yapılan literatür taramasında öğrencilerin aile gelir düzeyi^[19], GNO^[23,26] ve sınıf düzeyine göre^[14,20,22] bireysel yenilikçilik puanlarında fark bulunduğu belirlenmiştir. Tüm bu farklılıklar öğrencilerin farklı özelliklere sahip olmasından kaynaklanabilir.

Öğrencilerin bağımsız değişkenlere göre YÖE anketi madde puan ortalamaları değerlendirilmiş olup, cinsiyet, GNO ve en fazla yaşanan yer ile ilgili farklılıklar görülmüştür. Kız öğrencilerin bireysel yenilikçilik profillerinin erkeklerinkinden yüksek bulunduğu göz önüne alındığında, kızların erkeklere göre daha fazla engel belirtmiş olmaları doğal bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Benzer olarak, GNO açısından en az engel belirten grup GNO'su en düşük olan öğrenciler iken, en fazla yaşanan yer açısından en az engel belirten grup köy-kasabada yaşayan öğrenciler olması da beklendiği bir sonuçtur denilebilir. Çalışmamızda, aile gelir düzeyi ve bulgular bölümünde belirtilen diğer bağımsız değişkenler YÖE'yi etkilememektedir. Kılıçer ve Odabaşı'nın^[15] eğitim fakültesi öğrencilerinin yenilikçiliğin önündeki engelleri inceledikleri çalışmada, kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla engel belirtmiş olup,

aile gelir düzeyinin YÖE'yi etkilemediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar, bulgularımızı destekler niteliktedir. Literatürde Kılıçer ve Odabaşı'nın^[15] çalışması dışında YÖE'nin incelendiği başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmamızda, her ne kadar en yüksek öncelikli engeller çoğunlukla kurumsal kategoride yer alsada en yüksek öncelikli ilk engel bireysel kategoride olan yabancı dil yetersizliğidir. Çalışma grubumuzdaki öğrenciler özeleştiri yaparak kendi yabancı dillerini iyi görmemekte ve buna bağlı olarak yabancı dil kullanılarak yapılan yenilik ve güncellemeleri kaçırdıklarını düşünmektedir. Bilim dünyası tarafından bilim dilinin çoğunlukla İngilizce kabul edildiği varsayımından yola çıkarak bunu engel olarak görmüş olabilirler. Öğrencilere göre en düşük öncelikli engel aile yapısının yenilikçiliği desteklememesidir. Her ne kadar ailenin bu konudaki önemini göz ardı edememek de öğrenciler büyük olasılıkla yenilikçiliği, eğitim kurumlarında edinilen bir özellik olarak görmüş olabilirler.

Sonuç

Ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri veya yenilikçiliğin önündeki engellerin belirlendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla çalışmamız bu grup ile yapılan ilk çalışma olma özelliğindedir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ile yenilikçiliğin önündeki engeller belirlenmiştir. Buna göre bireysel yenilikçilik düzeyleri açısından incelendiğinde öğrencilerin yenilikçilik düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Bireysel yenilikçiliğin 5 kategorisi açısından ele alındığında, öğrencilerin ortalama puanının üçüncü kategoride (sorgulayıcılar) yer aldığı belirlenmiştir. Öte yandan öğrencilerin yenilikçiliğin önündeki engeller algısına bakıldığında en yüksek öncelikli engellerin çoğunlukla kurumsal olduğu göze çarpmaktadır. Cinsiyetin hem bireysel yenilikçiliği hem de yenilikçiliğin önündeki engeller algısını etkilediği görülmüştür.

Çalışma sonuçları doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilini artırmaya ve yenilikçiliğin önündeki engelleri azaltmaya yönelik olarak üniversitelerde çeşitli etkinlikler yapılması, eğitim-öğretim programının yenilikçiliği artırıcı yönde güncellenmesi, öğrencilerin yeniliği takip edebilecek düzeyde yabancı dil gelişimine destek olunması, derslerin veya sınavların yaratıcılığı destekler şekilde yapılandırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Köse B. Tüketici yenilikçiliği ve yeniliklerin benimsenmesi: Bir yenilik olarak mobil internet. Afyon Kocatepe Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Afyonkarahisar: 2012.
- Arslan H, Konuk-Şener D. Hemşirelikte yeni ve önemli bir kavram: Girişimcilik. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2012; 20(2):140-145.
- Luecke R. İş Dünyasında Yenilik ve Yaratıcılık. Çeviri, T. Parlak. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları; 2008. s. 3-9.
- Yamaç K. Nedir bu inovasyon? Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi. 2001; 1(3):6-8.
- Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57611228a30bc2.54462795. Erişim tarihi: 20 Ağustos 2016.
- Güngör G, Göksu A. Kamu inovasyon uygulaması: Türkiye örneği. 1st International Symposium on Innovative Technologies in Engineering and Science. Sakarya; 2013: 1245-1254.
- International Council of Nurses. Delivering quality, serving communities: nurses leading care innovations 2009. <http://www.icn.ch/publications/2009-delivering-quality-serving-communities-nurses-leading-care-innovations/> Erişim tarihi: 20 Ağustos 2016.
- Sönmez B, Yıldırım A. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin yenilikçi davranışları ve yenilikçi davranışlarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2014; 1(2):49-59. doi:10.5222/SHYD.2014.049.
- Dil S, Uzun M, Aykanat B. Hemşirelik eğitiminde inovasyon. International Journal of Human Sciences. 2012; 9(2):1217-1228.
- Herdman EA. Hemşirelik ve yenilikçilik. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2009; 6(2):2-4.
- Coklar AN. Individual innovativeness levels of educational administrators. Digital Education Review. 2012; 22:100-110.
- Demir-Başaran S, Keleş S. Yenilikçi kimdir? Öğretmenlerin yenilikçilik düzeylerinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2015; 30(4):106-118.
- Akın-Kösterelioğlu M, Demir F. Öğretmenlerin bireysel yenilikçilik düzeyinin öğretmen liderliğine etkisi. International Journal of Social Science. 2014; 26:247-256. doi:10.9761/IJSS2271.
- Korucu AT, Olpak YZ. Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama. 2015; 5(1):111-127.
- Kılıçer K, Odabaşı HF. Yenilikçiliğin önündeki engellerin araştırılması: Türkiye'deki teknoloji lideri öğretmen adaylarının görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2013; 28(2):246-265.
- Çuhadar C, Bülbül T, Ilgaz G. Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özellikleri ile teknopedagogik eğitim yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. İlköğretim Online. 2013; 12(3):797-807.
- Hurt HT, Joseph K, Cook CD. Scales for the measurement of innovativeness. Human Communication Research. 1977; 4(1):58-65.
- Kılıçer K, Odabaşı HF. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010; 38:150-164.
- Kılıçer K. Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik profilleri. Anadolu Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Eskişehir: 2011.
- Özgür H. Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2013; 9(2):409-420.
- Demiralay R, Bayır EA, Gelibolu MF. Öğrencilerin bireysel yenilikçilik özellikleri ile çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşlukları ilişkisinin incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2016; 5(1):161-168.
- Adıgüzel A. The relation between candidate teachers' moral maturity levels and their individual innovativeness characteristics: A case study of Harran University Education Faculty. Educational Research and Reviews. 2012; 7(25):543-547. <http://dx.doi.org/10.5897/ERR12.089>.
- Gür-Erdoğan D, Zafer-Güneş D. The Relationship between Individual Innovativeness and Change Readiness Conditions of Students Attending Faculty of Education. Procedia – Social and Behavioral Sciences. 2013; 106:3033-3040. doi:10.1016/j.sbspro.2013.12.349.
- Yuksel I. Rogers' diffusion of innovation model in action: Individual innovativeness profiles of pre-service teachers in Turkey. Croatian Journal of Education. 2015; 17(2):507-534. doi:10.15516/cje.v17i2.871.
- Kert SB, Tekdal M. Comparison of individual innovativeness perception of students attending different education faculties. Gaziantep University Journal of Social Sciences. 2012; 11(4):1150-1161.
- Adıgüzel A, Kaya A, Balay R, Göçen A. Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özellikleri ile öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri. Milli Eğitim. 2014; 204:135-154.